

Kvalitetsredovisning förskola 2018 för Farsta stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	3
Framgångsfaktorer.....	3
Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå för kommande budgetår.....	3
Utvecklingsområden / mål 2019.....	3
Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår.....	4
Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår	4
Kvalitetsarbets genomförande	4
Utvecklingsområden för innevarande budgetår.....	6
Nämndmål och enhetsmål med pedagogisk inriktning för innevarande år	8
Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser för innevarande budgetår för att öka måluppfyllelsen	10
Strukturella förutsättningar.....	11
Självvärdering	14
Förskoleundersökning	17
Övriga underlag.....	21

Sammanfattande analys

Under året har förvaltningen haft fokus på att arbeta för en likvärdig förskola för alla barn oavsett förutsättningar. Medlen har i korthet varit att effektivisera förskoleorganisationen, stärka ledarskapet, utbilda personal och digitalisera verksamheten. Det är för tidigt att analysera resultatet av det arbetet, men förvaltningen räknar med goda effekter på lite sikt.

2018 har de kommunala förskolorna generellt fått sämre övergripande resultat om man ser till vårdnadshavarnas nöjdhet i förskoleundersökningen med de övergripande läroplansmålen respektive pedagogerna bedömning av sitt pedagogiska arbete med att uppfylla desamma. Det råder dock stora skillnader mellan olika förskolors och förskoleenheters resultat. Resultaten ligger till grund för det planerade utvecklingsarbete 2019.

Framgångsfaktorer

Framgångsfaktorer 2018 har bland annat varit övergripande utbildningssatsningar inom språkarbete, digitalisering av förskoleverksamheten och nya synsätt och arbetsmetoder i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

Översyn av den interna organisationen har skett för att stärka det pedagogiska arbetet, se införande av schemalagd pedagogisk utvecklingstid, framtagande av en gemensam pedagogisk plattform och utsedda arbetslagsledare med tydliga mandat.

Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå för kommande budgetår

Utvecklingsområden / mål 2019

- Förskolans utbildning har fokus på språk, matematik och naturvetenskap
- Alla barn utvecklas och lär i stimulerande pedagogiska lärmiljöer inomhus såväl som utomhus
- Alla barn har förutsättningar att utveckla sin digitala kompetens
- Alla barn får stöd för att lära och utvecklas i förskolan
- Förskolorna har ett nära och förtroendefullt samarbete med vårdnadshavare

Fördjupat språkarbete

Under kommande år genomförs interna språkkurser för personal i Genrer och flerspråkighet i förskolan. Ett samarbete med Kulturförvaltningen, biblioteken i Farsta, kommer att utbilda språkbuden i ”Boksamtal” där vikten av på högläsning lyfts fram. Den pedagogiska miljön för att stödja språkutveckling i förskolan ska ses över genom tydliga kriterier.

Barn i behov av särskilt stöd

Stödenhetens organisation och arbetssätt kommer att se över under våren och en ny resurssamordnare rekryteras. Förskoleledningarna och stödenhetens medarbetare kommer att få handledning av David Edfeldt på temat *Att hantera och förebygga problemskapande beteenden och skapa en förskola för alla*. Tanken är att de sedan utbildningens synsätt och arbetsmetoder ska förmedlas till förskolornas medarbetare. Edfeldt är psykolog och undervisar på specialpedagogiska institutionen på Stockholms universitet.

Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbetet behöver synliggöras och i samband med implementering av Skolplattformen har vi för avsikt att se över, systematisera och strukturera arbetslagens systematiska kvalitetsarbete och deras dokumentation av undervisningen.

Pedagogiska miljöer

Kommande år har vi en ambition att ta fram en gemensam plan för att formulera grundkrav på våra pedagogiska miljöer och dess utrustning både inom- och utomhus.

Vidareutbildning

Vi har för avsikt, i syfte att stärka arbetslagen, fortsätta att uppmuntra och erbjuda utbildade barnskötare att söka erfarenhetsbaserad utbildning, erfarna barnskötare att söka erfarenhetsbaserad förskolläraryt utbildning och erfarna förskollärare med ledaregenskaper att delta på stadens ledarskapsprogram för blivande förskolechefer/rektorer.

Samverkan med vårdnadshavare

För att förbättra samverkan och den reella delaktigheten kommer vi att fördjupa oss i frågan och se över våra arbetsformer samt utveckla våra forum för dialog med vårdnadshavare.

Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår

Övergripande utbildningssatsningar

- Utbildning i undervisningsuppdraget i förskolan riktat till förskollärare
- Fortsatta fördjupningsutbildningar barnskötare

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår

Kvalitetsarbets genomförande

Farsta förskolor har haft olika forum för dialog och uppföljning av verksamheterna och utvecklingsarbetet under året. Vi följer upp enkätresultat från olika uppföljningar och enheternas egna kvalitetsbedömningar.

Avdelningens ledningsgrupp - ALG

Varannan vecka har ledningsgruppen gemensamt möte där förskolechefer och avdelningschef tillsammans för en dialog och har ett erfarenhetsutbyte. Viktig information och gemensamma beslut tas tillsammans på dessa möten. För regelbunden uppföljning och återkoppling bjuds nyckelpersoner, som economicontroller, HR-handläggare, kommunikatör med flera, in. Under året har några större gemensamma utvecklingsområden varit i fokus för att kvalitetssäkra det systematiska kvalitetsarbetet

- Införande av skolplattformen samt implementering av nya digitala arbetssätt
- Framtagande av en gemensam Pedagogisk plattform
- Översyn av den interna ledningsorganisationen, införande av arbetslagsledare och framtagande av gemensamma riktlinjer för dem

Resultatdialogmöten

Avdelningschef har kontinuerligt, en gång i månaden, resultatdialogmöten med förskolecheferna. Syftet med mötet är att följa upp kvalitet och pågående processer i förhållande till läroplan och kommunala mål samt att föra en dialog kring enhetens ekonomiska prognos. Här finns en möjlighet till återkoppling av förskolechefens ledarskap utifrån barn, medarbetare, verksamhet och budget.

Verksamhetsbesök

Under året har avdelningschef och verksamhetscontroller träffat förskolledning och förskollärare som representerar de olika förskolorna. Syftet med dessa besök har varit att följa upp våra gemensamma fokusområden samt att föra en pedagogisk dialog med respektive enhet. Kommande år kommer dessa besök att utvecklas och kallas för kvalitetsdialog. Frågeområden under 2018;

- Digitalisering
- Pedagogisk lärmiljö
- Barn i behov av särskilt stöd

Dialog med medarbetare

Avdelningschef har vid ett flertal tillfällen bjudit in till öppna dialogmöten med förskollärare, fokus på

- uppdrag i Farsta förskolor kommande läsår
- förutsättningar för undervisning, pedagogisk utvecklingstid
- gemensamt systematiskt kvalitetsarbete som stöd för likvärdig kvalitet

Enkäter och egna bedömningar

Resultat från brukarundersökning och WKI analyseras både på avdelnings- och enhetsnivå. Förskolestöd följer upp handledningsinsatser och interna utbildningar i syfte att utveckla arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Kulturombudets interna uppföljningar av kulturprogram och ligger till grund för fortsatt arbete.

I samband med implementering av skolplattformen ha vi tittat på resultaten för

- LIKA-enkäten, kartläggning av förskoleverksamhetens digitala utvecklingsläge, i samband med LinEducation utbildning av förskolledningar
- Utbildningsförvaltningens interna enkätuppföljning av digitaliseringsarbetet till följd av skolplattformens införande riktat till förskolecheferna
- Stadens Kommunala utvärdering
- Inspektionsrapport Sköndals förskolor, Växthuset och Lilla Skogen

Enheternas uppföljning

Enheternas rapporteringar om åtgärder, resultat och utvecklingsbehov i kvalitetsredovisningar, tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

Samverkan med fackliga företrädare

SG, samverkansgrupp med fackliga representanter en gång i månaden i anslutning till Stadsdelsnämndmöte. Syftet med mötet är dialog och information i samverkan.

Utvecklingsområden för innevarande budgetår

Föreskolverksamhetens övergripande utvecklingsområden

- Digitalisering av förskolan – införande av Skolplattformen, digitala metoder och arbetssätt
- Pedagogisk likvärdighet – höjd kvalitet och förutsättningar i pedagogisk miljö och kvalitetssäkring av undervisning
- Alla barns rätt till likvärdig utbildning – utvecklande arbetssätt för barn i behov av särskilt stöd
- En förskola ett arbetslag – en översyn av och utveckling av arbetslaget och gemensamt ansvar för förskolans utveckling

Arbetslagsledare

2018 införs arbetslagsledare på samtliga förskolor som en del i processen att säkra förskolans pedagogiska utveckling. Arbetslagsledaren ska leda och organisera det pedagogiska arbetet i samverkan med förskolechefen samt ingår i enhetens utökade ledningsgrupp. Arbetslagsledarna har ett särskilt uppdrag att delta i ledningen av förskolans systematiska kvalitetsarbete.

PUT – pedagogisk utvecklingstid

För att ge förutsättningar för utveckling av verksamheten i Farsta förskolor samt kvalitetssäkra likvärdighet i uppdraget fastställs 2018 en gemensam ram för rutiner för pedagogisk utvecklingstid, PUT. För att kunna ta ansvar över utbildningen på förskolan genom att planera för, följa upp, dokumentera och analysera undervisningen i enlighet med gällande styrdokument behöver varje förskollärare tid för uppdraget. Detta ska genomsyra verksamheten kontinuerligt och systematiskt och schemaläggas på respektive förskola. Tid för utveckling av förskolans verksamhet ska gagna hela förskolan och inte enbart den egna barngruppen. Den individuella utvecklingstiden ska innehålla:

- Uppföljning, utvärdering och utveckling av undervisningen genom planering, för- och efterarbete, dokumentation, reflektion och analys.
- Tid för utveckling av hela förskolans verksamhet såväl som den egna barngruppen
- Omvärldsorientering – läsa forskning och litteratur som bidrar till en verksamhet på vetenskaplig grund.

För att barnskötare ska kunna bidra till det löpande arbetet i barngruppen och genomföra uppdraget i arbetslaget har de schemalagd planeringstid för att planera, följa upp och dokumentera arbetet i enlighet med beslutad plan i arbetslaget.

Likvärdig förskola

Satsning på utbildning av all personal om hur man kan arbeta för att säkra alla barns rätt till en likvärdig förskola. Samarbete med David Edfeldt som är psykolog och undervisar på Specialpedagogiska institutionen Stockholms universitet. Samtliga pedagoger deltar på en inledande föreläsning och under året kommer en grupp med deltagare från samtliga förskolenheter ingå i handledning som leds av David Edfeldt.

Första steget föreläsning för alla personal. Exempel på innehåll

- Analysera vardagssituationer på förskolan och förstå barnens beteenden för att ~~alla~~ kunna ligga steget före
- Anpassningar av verksamheten så att alla barn kan utvecklas utifrån sina förutsättningar
- Konkreta verktyg för att möta de enskilda barnens behov, exempelvis lågaffektivt förhållningssätt och tillämpande arbetsätt.

Utbildningar språk

- Fördjupning i Genrer och flerspråkighet i förskolan, två medarbetare, sex halvdagar
- Flerspråkighet i förskolan, sex medarbetare, två dagar

Nätverk och utbildningar skolplattform

För att gemensamt planera införande av skolplattformens olika moduler och implementera nya arbetsätt har ett övergripande nätverk bildats. Deltagare är skolplattformens projektledare och biträdande förskolechefer. De har tagit hjälp av kommunikatör, IT-handläggare/systemförvaltare och köhandläggare. Parallellt har enheterna sedan hösten 2017 infört egna digitaliseringsnätverk för att säkra implementeringsarbetet.

En stor föreläsning för all personal har genomförts på temat Digitalisering i förskolan med följande innehåll.

- Nya skrivningar i läroplanen och förskolans uppdrag
- Digitalisering samhälle - förskola samband
- Vad är digital kompetens

Förskolans ledning har gått utbildning i ledning av LinEducation för ledare i digitaliseringsarbetet. Tre heldagar 2017. Tema nya kunskaper kring digitalisering, ekosystem och lärande.

Förskoledningar och ambassadörer har gått på event och föreläsningar på tema digitalisering i LinEducation och Mediatekets regi. 79 ambassadörer har gått utbildning i Mediatekets regi om skolplattformens moduler, Startside, Närvaro och frånvaro, Pedagogiskt anteckningsblock och Planering och bedömning. Ambassadörerna har i uppdrag att utbilda sina kollegor i systemet.

Mässor

- Intern pedagogisk mässa, två heldagar, öppen för Farstas förskolepersonal. Enheterna visade upp digitala arbetsverktyg, dela med sig av sina erfarenheter och resultat av att arbeta med desamma.
- SETT-mässan, förskoledningarna, skolplattformens ambassadörer och andra nyckelpersoner besökte SETT.
- BETT-mässan. avdelningschef och skolplattformens projektledare besökte BETT-mässan i LinEducations regi.

Effekter av digitaliseringen

Förskoleverksamhetens digitaliseringsarbete förväntas ge effekt för barnen genom att de till följd att pedagoger fått mer insikter och kunskap i större utsträckning kan integrera digitala arbetssätt i förskolans vardag. Vidare att det administrativa arbetet förenklas vilket ger mer tid för barnen.

Utbildning till barnskötare

Under året har tre förskolenheter sammantaget sex medarbetare som går på stadens erfarenhetsbaserade utbildning till barnskötare.

Utbildning till förskollärare

Samtliga enheter har medarbetare som läser till förskollärare en dag per vecka. Totalt 13 stycken har studerat under året och en av dem är klar med sin utbildning till årsskiftet.

Masterutbildning

Två medarbetare fördjupar sina pedagogiska kunskaper på masterutbildning på Uppsala universitet respektive Södertörns förskola.

Handledarutbildning

Två medarbetare har gått handledarutbildning via Södertörns högskolas CPU-projekt.

Nämndmål och enhetsmål med pedagogisk inriktning för innevarande år

Nämndmål:

Barn i Farsta har goda och jämlika uppväxtvillkor

Avdelningsmål:

- *Alla barn använder och utvecklar sin digitala kompetens*
- *Den pedagogiska miljön främjar och stödjer barns lärande och lek*

Nämndmål:

Farstas invånare har tillgång till kulturaktiviteter

Avdelningsmål:

- *Farstas förskolebarn deltar i kulturaktiviteter och eget skapande*

Scenföreställningar

Farsta har en tradition att varje år ordna minst två scenföreställningar för förskolans olika åldersgrupper. De minsta får besök av skådespelare och artister på sin förskola och de äldre erbjuds att gå på föreställningar på teaterlokalerna Fanfaren i Farsta centrum och Tegelscenen i Hökarängen. Under året har det varit en del frånvaro, förskolor vars barn inte kommit iväg, som måste analyseras vad det beror på. Trots att förskolorna informerar vårdnadshavare om kommande teaterbesök och informerar om konstprojektet (se nedan) och att barnen i efterhand har bearbetat sina intryck av föreställningen har Farsta fått sämre resultat i brukarundersökningen. ”Jag upplever att förskolan ger mitt barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud”. Andel nöjda vårdnadshavare 2018 var endast 63 procent jämfört med 71 procent 2017. Farstas egen enkätuppföljning visar att barnen 98 procent var nöjda och att personalen är nästa lika nöjda (89 procent).

Konsthall C

Farsta driver sedan flera år ett pedagogiskt bildprojekt där alla femåringar deltar och samverkar med konstnärer på Konsthall C i Hökarängen. Årets tema; Bilder av världen, avkolonisering av världen och kartor. Hur kan vi kritiskt granska bilden av vår värld? Vilka berättelser ryms inom en karta? Hur präglar det vår syn på vår omvärld? Hur kom kartan till? Barnens gemensamma konstalster ställs ut och de får tillsammans med sina kamrater gå på vernissage.

El-Sistema

El Sistema Stockholm en orkesterskola inom Kulturskolan i Stockholms Stad.. El Sistema ger barn och ungdomar möjlighet att upptäcka, lära och uttrycka sig genom musikaliska genrer, främst konstmusik, som de inte kommer i kontakt med lika ofta som populärmusiken. Femåringarna från fyra av sju förskoleenheter är delaktiga i El Sistema en gång per vecka. Sköndal har valt att endast ha aktiviteter varannan vecka. El-Sistema är mycket uppskattat av barnen.

Förskolebibliotek

Farsta har ett mångårigt samarbete med de lokala folkbiblioteken. Under året har vi varit delaktiga i ett projekt att starta ett förskolebibliotek i samverkan med Farsta bibliotek och en förskola i respektive Hässelby-Vällingby och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar. Projektet har resulterat i ett barnbibliotek utrustat med böcker och digital utrustning i Fagersjö träfflokal mittemellan de båda ansvariga förskolorna i Fagersjö. Ansvariga barnboksbibliotekarier har på arbetsplatsträffar utbildad

förskolepersonal i bland annat boksamtal. Projektet har lett till att personalen har haft ett stort fokus på bokinköp och aktiv läsning för barnen. Dessutom så lånar man ut bokpåsar till vårdnadshavare med böcker på svenska alternativt deras modersmål för att inspirera till mer läsning i hemmet. Satsningen har flera syften, inspirera pedagoger att arbeta med djuplodande kring böcker i samverkan med barnen och för att kompensera Fagersjös förskolebarn och vårdnadshavare att det är flera kilometer till närmaste bibliotek. Ambitionen är att Fagersjö två andra förskolor ska introduceras under 2019 och att även deras pedagoger ska få utbildning i boksamtal av ansvariga barnboksbibliotekarier.

Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser för innevarande budgetår för att öka måluppfyllelsen

VFU

Under året har Farsta haft 45 VFU studenter som har fått praktiska erfarenheter av att arbeta på förskola under sin tid med verksamhetsförlagda studier och som har fått handledning av erfarna förskollärare. Studenternas insatser ger barnen tillgång till extra vuxna och får del av kreativa pedagogiska initiativ. Pedagogerna får möjlighet till erfarenhetsutbyte och insyn i nya forskningsresultat.

CPU

Nytt för i år är deltagande i projektet CPU (centrum för professionell utveckling) samarbetar med Södertörns högskola och Skärholmens stadsdelsförvaltning. Farsta har fyra handledare i projektet och har startat med sex studenter. Syftet med CPU är att VFU-handledare och lärarutbildare samverkar för en kvalitetshöjning och utveckling av den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen (VFU) samt att stärka samarbetet kring skolutveckling och forskning.

Stödenheten

Stödenheten arbetar utifrån ett preventivt förhållningssätt och använder evidensbaserade metoder utifrån forskning om barns utveckling och lärande. Enhetschef och medarbetarna, specialpedagoger, psykolog och logoped har tillgång till professionsnätverk och får regelbundet egen pedagogisk processhandledning. Enhetschefen har regelbundna möten med ett övergripande BIBASS-nätverk med förskolechefer/biträdande förskolechefer som följer upp och identifierar behov av generella stödinsatser samt önskemål om riktade föreläsningar.

Under året har man haft interna föreläsningar på kvällstid för förskolepersonal på följande teman:

- AKK (alternativ kompletterande kommunikation) i förskolan
- NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) ur ett barns, personals och vårdnadshavares perspektiv
- Workshop: Digitala verktyg och musik för barn med olika funktionsförmågor med fokus på språk
- Barnen i gruppen – om grupprocesser
- Sinnenas samspel i förskolan

Specialpedagog eller förskolepsykolog möter arbetslag i handledning kring barn i behov av särskilt stöd som formuleras i en ansökan samt dokumenteras i en handlingsplan. Under året har en ny handledningsmodell testats som bygger på att två handledare som tillsammans med personalen tar ett helhetsgrepp kring en barngrupp som inte fungerar. Duo-handledning är stöd till personalen att få ett perspektivbyte och att själva komma överens om lösningar.

Resultat utbildningssatsningar

Att medarbetarna fördjupar sina pedagogiska kunskaper har stor betydelse för barnen och gynnar deras utveckling samt bidrar till att verksamhetens läroplansmål uppfylls.

Rekrytering

Rekrytering av förskollärare är ett fokusområde och förskolecheferna lägger ner mycket tid på den ständigt pågående rekryteringsprocessen. Parallellt är det också många medarbetare som väljer att byta arbetsplats. Konkurrensen är stor och vi arbetar på att göra oss till en attraktiv arbetsgivare. Farsta har på olika sätt arbetat för att sprida information om verksamheten, broschyr, powerpointpresentation och en film. En lokal rekryteringsdag har anordnats under våren. Representanter för alla förskoleområden var på plats för att informera om verksamheten och lediga tjänster. Utöver det hade Farsta en monter på Skoljobbsmässan. De två sistnämnda insatserna bedöms dock inte ha gett utdelning i förhållande till arbetsinsatsen. Ett resultat av insatserna är att förskolläraryandelen har ökat från 36,1 till 37,5.

Strukturella förutsättningar

Farsta stadsdelsområde ligger i södra Stockholm. Området omfattar Svedmyra, Tallkrogen, Gubbängen, Hökarängen, Sköndal, Fagersjö, Farsta strand, Farsta, Larsboda och Farstanäset.

Avdelningen förskola leds av en avdelningschef med en stab som består av en verksamhetscontroller, en pedagogisk utvecklingsledare och två köhandläggare. Till verksamheten knyts funktioner från andra avdelningar inom förvaltningen som kommunikatör, HR-konsult, economicontroller och lokalintendent.

Avdelningen har en stödenhet som omfattar en enhetschef/resurssamordnare, två resurspedagoger, en psykolog och en logoped som halvtid arbetare i Farstas språkförskola. Förskolorna vänder sig till stödenheten för att söka verksamhetsstöd, handledning och rådgivning. Förskolestöd erbjuder internföreläsningar på teman utifrån verksamhetens behov.

Farsta har sju förskoleområden som sinsemellan har olika förutsättningar beroende på

- demografi; ett spektrum av boendeområden från äldre villaområden till stora flerfamiljsområden med hyresrätter med stor andel barnfamiljer som bor i andrahand
- mångkultur; andelen barn med annat modersmål än svenska varierar mellan förskoleområdena från 14 till 58 procent
- pedagogisk högskoleutbildning; enheternas andel förskollärare varierar mellan 32 till 44 procent på förskolorna

Förskoleområdena har mellan fem och sju förskolor. Dessa har skiftande lokal- och personalmässiga förutsättningar och har kommit olika långt i processen med utvalda utvecklingsområden. I några fall har enheterna på grund av renovering av lokaler eller organisatoriska skäl flyttat barngrupper och krävt extrainsatser av ledningen. Föräldraengagemanget varierar och enheterna har kommit olika långt med att utveckla en gemensam värdegrund och att bygga pedagogiska miljöer som svarar mot den reviderade läroplanen.

De sju förskoleenheterna leds av en förskolechef samt en eller två biträdande förskolechefer. Gubbängen och Tallkrogen har en intendent som arbetar deltid på båda områdena. Fyra förskoleområden har administrativa assistenter.

Den 15 oktober 2018 var 2 273 barn inskrivna och det är 81 fler barn jämfört med 2017 (avläsning 31 december). Efterfrågan på förskoleplatser var under våren fortsatt högt och förtätning har varit nödvändigt under en period för att klara garantin under och för evakuering vid ombyggnationer. Under hösten har det däremot varit några enheter som inte har kunna fylla alla sina platser.

Under året har tre äldre förskolor om totalt sju avdelningar avvecklats i Sköndal. En av dessa har rivits, en paviljong har överlämnats till Sandåkraskolan och en används till evakuering av en förskola i Centrala Farsta. I samma område öppnades två nya konceptförskolor om sex avdelningar vardera. En avdelning på en förskola integrerad i Farsta strand har avvecklats och överlämnats till Magelungsskolan. Tillskottet under året har totalt varit sju nya avdelningar. I Gubbängen har förskola med fyra avdelningar rivits och barnen är evakuerade till två andra förskolor i väntan på nybyggnation.

	Budgetår 2018	Budgetår 2017	Budgetår 2016
Antal inskrivna barn (antal)	2 273	2 192	2 117
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare) (%)	37,5	36,1	36,4
Barn per personal/årsarbetare med resurspersoner (antal)	5,0	4,9	4,9
Barn per personal/årsarbetare utan resurspersoner (antal)	5,6		
Barn per grupp (antal)	15,6	15,5	15,5
Andel barn med annat modersmål än svenska (%)	28	38	
Andel personal med annat modersmål än svenska	45	44	
Antal pedagoger som talar finska*	5		
Antal barn som talar finska*	18		

*Fem av sju enheter har lämnat uppgifter

Språkkartläggningen visar på stora skillnader mellan de olika enheterna. Fagersjö har flest barn som har annat modersmål, 56 procent. Tallkrogen och Gubbängen har 14 respektive 12 procent. I Centrala Farsta och Farsta strand har över hälften av personalen annat modersmål än svenska. Totalt sex barn har finska som identitetsspråk, varav hälften bor i Farsta strand.

	Andel barn med annat modersmål än svenska (%)	Andel personal med annat modersmål än svenska (%)	Antal barn som har finska som identitetsspråk	Antal pedagoger som talar finska
Tallkrogen	14	27	-	1
Hökarängen				
Gubbängen	12	40	1	1
Sköndal				
Centrala Farsta	34	54	1	2
Farsta strand	29	57	3	-
Fagersjö	56	43	1	1

Farsta har inventerat hur många förskollärare vi har anställda som saknar legitimation, arbetslag som saknar förskollärare och hur många barnskötare som saknar adekvat utbildning.

	Andel fsk %	Fsk utan leg	Avd utan leg fsk	Bsk utan utb
Tallkrogen	44	1	0	2
Gubbängen	32	1	1	0
Hökarängen	41	1	1	1
Sköndal	41	1	1	3 En går stadens utbildning
Centrala Farsta	32	0	0	1*
Farsta strand	34	1 visstidsanställd	1 visstidsanställd	1
Fagersjö	37	0	3	5 Fyra går stadens utbildning
Totalt		5	7	13 Fem går stadens utbildning

* En personal på ingång i Centrala Farsta som kommer gå utbildning till hösten

Ambitionen är att ha legitimerade förskollärare på samtliga avdelningar. Om det under en övergångsperiod saknas säkrar förskolledningen att den avdelningen får stöd av en förskollärarkollega eller chef. Vi har uttalade förväntningar på utbildad personal som anställs som barnskötare att de när de ha tillräckligt med yrkeserfarenhet ska söka stadens erfarenhetsbaserade barnskötarutbildning.

Självvärdering

	2018	2017	2018	2017
Resultat Kvalitetsindikator	Snitt Farsta	Snitt	Skillnad enhetsresultat Lägst – högst	Skillnad enhetsresultat Lägst – högst
Pedagogisk miljö och material	3,6	3,6	7 3,2 – 3,9	9 3,1 – 4,0
Skapande verksamhet	3,6	3,6	7 3,2 – 3,9	5 3,3 – 3,8
Språk och kommunikation	3,5	3,6	4 3,3 – 3,7	7 3,3 – 4,0
Matematik	3,5	3,5	7 3,2 – 3,9	7 3,2 – 3,9
Naturvetenskap och teknik	3,4	3,5	6 3,2 - 3,8	6 3,2 – 3,8

Skillnaderna i bedömning mellan 2017 och 2018 av avdelningarnas kvalitetsarbete är minimal. Farsta har generellt sänkt sina bedömningar (skillnad 0,1) inom området ”Språk och kommunikation” samt ”Naturvetenskap och teknik”.

2018 noterar vi att spannet mellan den enhet som har värderat lägst respektive högst har minskat för frågeområdena ”Pedagogisk miljö och material” och ”Språk och kommunikation”.

Å andra sidan har skillnaden för enheternas bedömningsresultat för frågeområdet skapande verksamhet ökat.

Totalt fyra avdelningar har angivit nivå 2 på ett frågeområde. Övriga tre avdelningar hör till två förskolor inom Centrala Farsta där medarbetarna har angett nivå 2 på frågeområdena språk, matematik och naturvetenskap och teknik. Om/när ett arbetslag rapporterar att de uppfyller kriterierna för grundläggande nivå tar förskolledningen kontakt och kommer ut på reflektion och tar tillsammans med

arbetslaget fram en åtgärdsplan som kan innehålla behov av specifik utbildning, handledning, inköp av material, översyn av pedagogisk miljö och så vidare.

Pedagogisk miljö och material

Förskolornas genomsnittliga bedömning av hur pass långt de har kommit i arbetet med ”Pedagogisk miljö och material” är 3,6 (2016 och 2017 3,6). Förskolområdenas samlade resultat pendlar mellan 3,2 och 3,9, vilket signalerar att pedagogisk miljö är ett fortsatt utvecklingsområde för en del av förskolenheterna. Hökarängen har en avdelning som inte anser att deras pedagogiska miljö motsvarar läroplanens intentioner.

Föräldrarnas är till 81 procent nöjda med att ”Den pedagogiska miljön uppmuntrar till lek, utveckling och lärande”. En minskning med tre procentenheter jämfört med 2017. Det råder dock en väldigt stor skillnad mellan förskolområdena om föräldrarnas nöjdhetsgrad, från 45 till 100 procent nöjda.

De senaste åren har pedagogisk miljö varit ett av fokusområdena, men det har inte resulterat i att personalens bedömning av det pedagogiska arbetet inom området har höjts. En förklaring kan vara att den nya digitala indikatorns tydlighet om vad som krävs för att uppfylla en nivå. En tänkbar förklaring kan vara att medarbetarna är mer kritiska just på grund av att pedagogisk miljö varit i fokus och att man inte anser att man nått ända fram. Området kräver inköp som förutsätter att man gör det etappvis och större inköp får planeras på flera års sikt.

Skapande verksamhet och olika uttrycksformer

Samtliga medarbetare bedömning av hur väl förskolorna har klarat att uppfylla läroplansmålet ”Skapande verksamhet och olika uttrycksformer” är oförändrat 3,6 (även 2017 och 2016). Det råder dock stora skillnader i de olika enheternas bedömning om sitt pedagogiska arbete rörande skapande verksamhet (3,3 - 3,9).

Föräldrarna är mindre nöjda jämfört med tidigare med förskolornas arbete med att utveckla barns förmåga att skapa och att uttrycka sig i olika former 2018. 82 procent är nöjda med hur förskolorna uppmuntras till lek genom eget skapande. En minskning med fem procentenheter. De råder en anmärkningsvärd stor skillnad på föräldrarnas nöjdhet mellan de olika förskolområdena, spannet är mellan 48 och 100 procent nöjdhet.

Skapande verksamhet är en stor del av verksamheten på förskolorna. Förskolorna har olika projektteman som alltid innefattar skapande verksamhet och barnen får träning i språk, insyn i matematiskt tänkande och naturvetenskapliga och tekniska fenomen in som en del av det skapande arbetet. Förskolepersonalen ger barnen möjlighet att pröva på många olika material att uttrycka sig med och lär ut olika tekniker.

Under året har alla barn fått ta del av två teaterföreställningar anpassade efter barnens ålder. Efteråt har barnen på olika sätt fått möjlighet att bearbeta sina intryck med olika skapande uttrycksformer. Personal som har medverkat har svarat på hur nöjda de bedömer att barnen varit med vårens scenföreställningar. Resultat visar på ett genomsnitt på 94 procent nöjda barn (2017 91 %).

De äldre barnen har varit delaktiga i ett projekt ”Bilder av världen”, tema avkolonisering och kartor i samarbete med Konsthall C i Hökarängen. Femåringarna har tillsammans med två konstnärer skapat ett konstverk per förskola.

Förvaltningen har gjort en enkätundersökning om barnen engagerades av temat, 95 procent och samma resultat för att de hade hittat sätt att uttrycka sitt skapande.

Barns språkliga och kommunikativa utveckling

Förskolornas genomsnittliga bedömning av hur pass långt de har kommit med området ”Barns språkliga och kommunikativa utveckling” är 3,5 (2017 3,6). Förskolornas samlade resultat pendlar mellan 3,3 – 3,7 i sin bedömning av i hur långt man har kommit i sitt arbete med att utveckla barnens språk i jämförelse med läroplanens mål. Betydligt mindre skillnad jämfört med 2017 mellan ytterligheterna.

Även vårdnadshavarna är jämförelsevis mindre nöjda med hur barnen uppmuntras att utvecklas språkligt, 80 procent är nöjda (2017 84 %). Det råder dock stor skillnad mellan förskolornas vårdnadstagares bedömning, från 50 till 100 procent nöjda.

Farsta har haft ett stort fokus på att bli än nu bättre på att arbeta med barnens språkutveckling. Att stimulera barnen i deras språkutveckling arbetar förskollärarna och barnskötarna med dagligen. Barngrupper organiseras för att främja att barnen talar, diskuterar, reflekterar och ställer frågor. Förskolebarnen möts av positiva attityder till sitt språk och sin kultur. Olika modersmål, religioner, namn, seder och bruk ses som en tillgång. Barn med annat modersmål uppmärksammas och i de fall det finns tillgång till tvåspråkiga pedagoger läser man böcker på deras eget språk. Föräldrars kunskap och erfarenhet om det sociala och kulturella sammanhanget som barnet vuxit upp i tas tillvara. Intern uppföljning visar dock att flera barn trots stora insatser har ett stort behov av att utveckla sitt språk.

Farstas språkprogram med tydliga tips om hur man uppmärksammar att barn inte har ett åldersadekvat språk och hur man kan arbeta med språkträning i förskolans olika aktiviteter har implementerats under året. Förskolorna gör en årlig kartläggning av barnens språkliga bakgrund och vilka språk de möter i hemmet. Förskollärarnas och barnskötarnas språkkompetens kartläggs och används som ett urvalskriterium vid nyrekrytering.

Farsta har ett övergripande språknätverk för erfarenhetsutbyte och för dialog om hur barns språkutveckling kan förbättras. Stödenheten enhetschef leder språknätverket som har i uppdrag att samordna kunskapsutveckling med betoning på flerspråkighet och att införa evidensbaserade arbetssätt. Enskilda förskolor har fått fortbildning på temat språkutveckling och språkstörningar i samband med utredningar kring barn i behov av särskilt stöd.

Under 2018 har stödenheten haft tillgång till en logoped som arbetar 75 procent i vår språkverksamhet för barn med grav språkstörning och 25 procent med andra insatser inom stödenheten. Exempelvis har hon haft flera TAKK-kurser (teckenspråk) för personal.

Barns matematiska utveckling

Förskolornas genomsnittliga bedömning av hur pass lång de har kommit med området ”Barns matematiska utveckling” är 3,5 (2017 3,5). Förskolornas samlade utvärderingsresultat pendlar mellan 3,2 och 3,9. 2017 var skillnaderna mellan förskolornas bedömning densamma. Flera enheter har behov av att se över hur man på ett bättre sätt kan uppmärksamma vardagsmatematik i det dagliga arbetet.

Om man ser till vad vårdnadshavarna tycker så har nöjdhetsgraden minskat till 76 procent jämfört med 80 procent 2017. Skillnaden mellan föräldrarnas tyckande i de olika områdena är mellan 42 procent nöjda till 100 procent. Ett betydligt bredare nöjdhetsspann än jämfört med 2017.

Matematik är ett fortsatt utvecklingsområde, men är den del av det vardagliga arbetet, i samband med rutiner och i de aktiviteter som barnen möter.

Naturvetenskap och teknik

Förskolornas genomsnittliga bedömning av hur pass långt de har kommit med området ”Naturvetenskap och teknik” är 3,4 (2017 3,5). Förskolorådernas samlade resultat pendlar mellan 3,2 och 3,8. Samma skillnad som år 2017 och 2016. men ett steg högre för den enhet som värderar sitt arbete med naturvetenskap och teknik högst.

Föräldrarna är också relativt mindre nöjda, sammantaget anser 78 procent av vårdnadshavarna att förskolorna uppmuntrar barnen i att utveckla förståelse för naturvetenskapliga fenomen (80 % 2017). Skillnaden mellan föräldrarnas tyckande i de olika områdena är mellan 43 procent nöjda till 97 procent. Ett betydligt bredare nöjdhetsspann än jämfört med 2017.

Naturvetenskap och teknik är ett fortsatt utvecklingsområde, men är den del av det dagliga arbetet på samtliga förskolor. Arbeten med naturmaterial, vatten och samt och experimenterande av olika slag som rör naturvetenskapliga fenomen är återkommande och mycket uppskattat av barnen. För att förbättra resultaten behöver enheterna i ännu större utsträckning utmana barnen med olika naturvetenskapliga och experiment. En del pedagogiska miljöer behöver ses över så att de uppmuntrar barn att fundera över olika naturvetenskapliga fenomen och vilja pröva olika hypoteser.

Förskoleundersökning

Jämförelse mellan 2017 och 2018 och stadens genomsnitt

Farstas kommunala förskolor har sänkt sitt resultat på samtliga målområden med flera procentenheter jämfört med 2017. Även de genomsnittliga nöjdhetsresultaten för enskilda påståenden är generellt lägre än stadens genomsnitt. Stadens genomsnittliga resultat som Farsta jämförs med har också sänkts jämfört med föregående år.

Målområden	Andel nöjda, procentandel	Ändring från 2017, procentenhet	Andel nöjda, stadens snitt, procentandel	Ändring från 2017, procentenhet
Utveckling och lärande	77	- 5	80	- 3
Normer och värden samt barns inflytande	86	- 4	89	- 1
Samverkan med hemmet	78	- 3	83	- 2
Kost, rörelse och hälsa	72	- 3	80	- 1

Nöjdhet, trygghet och rekommendation	84	- 3	85	- 2
--------------------------------------	----	-----	----	-----

Farstas enkätresultat har sänkts mer än stadens genomsnitt inom samtliga målområden. Tydliga utvecklingsområden är Utveckling och lärande, Samverkan med hemmet och Kost, rörelse och hälsa.

Generella utvecklingsområden

Vårdnadshavarnas grad av nöjdhet med sitt barns förskola varierar mellan de olika förskoleenheterna och de enskilda förskolorna. Många förskolor har mycket nöjda vårdnadshavare, medan andra överlag har lägre nöjdhetsresultat. Förskolorna har informerat vårdnadshavarna om enkätresultatet och har haft dialog om förbättringsinsatser.

Förvaltningen har digitalisering som ett övergripande mål inom förskoleverksamheten 2018. Förskolepersonal kommer att använda Skolplattformen till dokumentation, planering för att nå läroplanens och verksamhetsplanens mål, uppföljning av verksamheten och information till vårdnadshavare. Införandet av Skolplattformen förväntas ge helt andra möjligheter till likvärdig dokumentation och digital kommunikation med vårdnadshavare. Förskolans ledningsgrupper har genomgått kompetensutveckling i digitaliseringsprocessen. Alla förskolor har en eller flera utbildade ambassadörer som i sin tur utbildar sina kollegor i Skolplattformens olika delar. Inventering av förskolornas digitala utrustning har gjorts och inköp har genomförts respektive planeras.

Nytt för 2018 är att målområdet *Utveckling och lärande* har fått låga omdömen på flera av sina frågeområden. Förskoleverksamheterna har haft i uppdrag att identifiera orsakerna. Beror resultaten på att förskolan inte har kommunicerat tillräckligt bra om exempelvis hur man i det dagliga arbetet uppmuntrar barnen att tänka matematiskt?

Följande utvecklingsområden har identifierats:

- Jag upplever att mitt barn uppmuntras att utveckla sitt matematiska tänkande.
- Jag upplever att mitt barn uppmuntras att utveckla sin förståelse för naturvetenskapliga fenomen.
- Jag upplever att förskolan ger mitt barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud.
- Jag upplever att mitt barn använder digitala verktyg/ hjälpmedel i sitt lärande.

Målområdet *Samverkan med hemmet* har samma identifierade utvecklingsområden som år 2017. Förvaltningen räknar med att ett lyckat införande av Skolplattformen kommer att leda till förbättrade resultat 2019 för följande påståenden:

- Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och synliggörs.
- Jag har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten.
- Jag upplever att jag på ett enkelt sätt kan kommunicera digitalt med mitt barns förskola.

För att förbättra resultatet 2019 för målområdet *Kost, rörelse och hälsa* har de berörda förskolorna arbetat med att förbättra kommunikationen med vårdnadshavarna om den mat som serveras samt om rörelseaktiviteter på förskolan. Följande påståenden har låga resultat:

- Jag är nöjd med informationen jag får om maten på förskolan.
- Jag upplever att mitt barns förskola serverar en varierad och näringsriktig mat.
- Jag upplever att mitt barn uppmuntras till fysiska aktiviteter.

Jämförelse mellan flickor och pojkar

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavare till pojkar generellt är mer nöjda med verksamheten än vårdnadshavare till flickor. För målområdena är skillnaden max två procentenheter. År 2017 var det tvärtom, vårdnadshavare till flickor var mer nöjda.

Följande påståenden uppvisar skillnader i form av mer nöjda vårdnadshavare till pojkar:

- Jag upplever att den pedagogiska miljön (material och dess tillgänglighet) på mitt barns förskola uppmuntrar till lek, utveckling och lärande. (Skillnad mot flickor – tre procentenheter.)
- Jag upplever att mitt barn uppmuntras till fysiska aktiviteter. (Skillnad mot flickor – fyraprocentenheter.)

Endast en procentenhet har svarat att de upplever att deras barn har diskriminerats av förskolepersonal. Siffran är lika för pojkar och flickor. Anmärkningsvärt är dock att 44 procent av vårdnadshavare till pojkar har svarat att de inte har tagit upp händelsen med personalen. 11 procent av vårdnadshavare till flickor, som anger att deras barn har diskriminerats, har inte talat med personalen om vad som har hänt.

Jämförelse med andra stadsdelsnämnder i ytterstaden

Nedan visas Farstas resultat på två övergripande påståenden som rör kvalitet, i jämförelse med andra stadsdelsnämnder i ytterstaden. Skillnaden i resultat jämfört med år 2017 redovisas inom parentes.

Jag kan rekommendera mitt barns förskola, %			
Farsta	Skarpnäck	Skärholmen	Hässelby-Vällingby
82 (-3)	87 (=)	82 (-1)	83 (+1)

Jag kan rekommendera mitt barns förskola, %			
Farsta	Skarpnäck	Skärholmen	Hässelby-Vällingby
82 (-3)	87 (=)	82 (-1)	83 (+1)

Resultatet för de två övergripande frågeområdena har sänkts jämfört med år 2017, med undantag för Hässelby-Vällingby som har höjt vårdnadshavarnas rekommendationsresultat med en procentenhet.

Jämförelse mellan kommunala och fristående förskolor

De kommunala förskolorna i Farsta har sammantaget lite bättre resultat än de fristående. De fristående förskolornas genomsnittliga resultat har sänkts betydligt jämfört med år 2017. I bilaga 6 redovisas alla förskolors resultat, både sammantaget och de enskilda kommunala och fristående förskolorna.

Målområden	Kommunala förskolor, %	Fristående förskolor, %
Utveckling och lärande	77 (-5)	72 (-6)
Normer och värden samt barns inflytande	86 (-4)	83 (-4)
Samverkan med hemmet	78 (-3)	73 (-8)
Kost, rörelse och hälsa	72 (-3)	71 (-7)
Nöjdhet, trygghet och rekommendation	84 (-3)	74 (-8)

För målområdet *Utveckling och lärande* har de kommunala förskolorna, jämfört med de fristående, ett sammantaget bättre resultat för påståendena om pedagogisk miljö, att barnen uppmuntras till matematiskt tänkande, möjligheter att ta del av kulturutbud utanför förskolan samt om barnen använder digitala verktyg i sitt lärande.

När det gäller *Normer och värden samt barns inflytande* utmärker sig de kommunala förskolornas resultat med att fler vårdnadshavare anser att barnen känner sig trygga på förskolan och att personalen bemöter barnen respektfullt. Både de kommunala förskolornas och de friständes sammantagna snittresultat är över 80 procent nöjda vårdnadshavare för alla frågeställningar inom målområdet.

Inom målområdet *Samverkan med hemmet* är vårdnadshavarna som har sina barn på fristående förskolor mer nöjda med att de kan kommunicera digitalt med förskolan. De kommunala förskolorna har dock bättre resultat när det gäller dokumentation av barns utveckling och lärande.

För målområdet *Kost, rörelse och hälsa* är de sammantagna nöjdhetsresultaten för både de kommunala och de fristående likvärdiga. Detta målområde är ett generellt utvecklingsområde.

Påståenden	Kommunala förskolor, %	Fristående förskolor, %
Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola	84 (-3)	74 (-8)
Jag upplever att förskolan i sin helhet är trygg och säker för mitt barn	87 (-2)	78 (-5)
Jag kan rekommendera mitt barns förskola	82 (-3)	72 (-8)

När det gäller målområdet *Nöjdhet, trygghet och rekommendation* har de kommunala förskolorna genomgående bättre resultat än de fristående.

Övriga underlag

Uppföljning, dialog, planering med chefer

- Resultatdialoger förskolechef och avdelningschef.
- Möten med förskolecheferna varannan vecka och temamöten varannan månad då de biträdande är inbjudna.

Verksamhetsbesök

Avdelningschef och verksamhetscontroller besöker enheterna och träffar förskolledning och en förskollärare från respektive förskola. Tre frågeområden har varit aktuella 2019

- Digitalisering
- Pedagogisk lärmiljö
- Barn i behov av särskilt stöd

Sammanfattning av vad som framkom visar på enheterna har lagt ner ett stort arbete inom alla tre frågeområdena, bland annat har man egna nätverk för att säkra kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Digitaliseringsarbetet har varit i fokus hela året och resulterat i nya arbetssätt och en generell större digital mognad. Positiva erfarenheter av införandet av närvaro/frånvaromodulen även om brist på handenheter och på sina håll dålig uppkoppling har försvårat.

Personalen arbetar med att den pedagogiska miljön ska vara tydlig, lätt att överblicka, inbjudande, erbjuda varierande material osv. På sina håll finns det ett fortsatt behov av bättre anpassa miljön till barn i behov av särskilt stöd.

Överlag har stödenhetens insatser uppskattats. Stödenheten har etablerat en fungerande samverkan med habiliteringen som bistår personalens arbete samtidigt som de får en samsyn med vårdnadshavarna om och hur barnen kan tränas.

Önskemål som framkommit, behov av

- inköp av fler digitala verktyg samt personliga ipad-enheter
- plan för hur vårdnadshavare introducerar vårdnadshavare i skolplattformen med fokus på dem som inte har så goda svenskkunskaper
- stöd i ansökningsprocessen av stödinsatser
- tid för internt erfarenhetsutbyte förskollärare emellan, kollegial handledning.
- fortbildning i programmering eller besök av inspiratör
- att få slippa cateringmat.

Öppna möten med förskollärare

Samtal om förskollärarnas yrkesroll, möjligheter och förutsättningar för vidareutveckling av våra kommunala förskolor i Farsta. Sammanfattning av vad som deltagarna lyfte som utvecklingsområden:

- Gemensam vision ”Farsta Förskolor.....”

- Gemensamt språk – begrepp
- Gemensamt Systematiskt kvalitetsarbete
- Likvärdiga förutsättningar för förskollärare ex pedagogisk utvecklingstid, dokumentation och reflektion
- Struktur och syfte - möten, nätverk, grupper för utveckling
- Tydlighet i roller och ansvar/uppdrag – ledning och medarbetare